

רע"פ 7002/18 - סייאח אבו מדיגם נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

רע"פ 7002/18

לפני: כבוד השופט י' אלרון

המבקש: סייאח אבו מדיגם

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע בע"פ 72833-01-18 מיום 10.4.2018 שניתנה על ידי הנשיאה ר' יפה-כ"ץ, סגן הנשיא א' ביתן והשופטת ג' שלו

בשם המבקש: עו"ד שחאדה אבן ברי

בשם המשיבה: עו"ד דוד פרוינד

החלטה

1. בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בבאר שבע (הנשיאה ר' יפה-כ"ץ, סגן הנשיא א' ביתן והשופטת ג' שלו) בע"פ 72833-01-18 מיום 10.4.2018, בגדרו נדחה ערעורו של המבקש על הכרעת דינו וגזר דינו של בית משפט השלום בבאר שבע (השופט י' עטר) בת"פ 56062-06-13 ות"פ 39936-11-13 מיום 6.9.2017

עמוד 1

ומיום 24.12.2017, בהתאמה.

2. המבקש הורשע בבית משפט השלום בבאר שבע, לאחר שמיעת ראיות, ב-19 עבירות של הסגת גבול לפי סעיף 447(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); 19 עבירות של כניסה למקרקעי ציבור שלא כדין לפי סעיף 5(א) לחוק מקרקעי ציבור (פינוי קרקע), התשמ"א-1981 (יצוין כי בכתב האישום הופיע שמו הקודם של חוק זה, לפני תיקונו בשנת 2011); ובעבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק. עבירות אלה יוחסו למבקש במסגרת שני כתבי אישום שהדיון בהם אוחד.

3. במרכזם של שני כתבי האישום ניצבת פלישתו הנטענת של המבקש למקרקעין אשר נמצאים בגוש 100227 הסמוך לרהט, ומכונים לעיתים אל-עראקיב (להלן: המקרקעין). בכתבי האישום צוין כי המקרקעין רשומים בבעלות מינהל מקרקעי ישראל (כיום, רשות מקרקעי ישראל; להלן: רמ"י) מכוח חוק רכישת מקרקעין (אישור פעולות ופיצויים), התש"ג-1953, וכי ה"החזקה הבלעדית" בהם היא בידי רמ"י, ועל כן הם מהווים מקרקעי ציבור.

על פי המתואר בכתבי האישום, בין השנים 2011-2013, נכנסו המבקש ואחרים ב-19 הזדמנויות שונות למקרקעין, זמן קצר לאחר סיומן של פעולות רשויות האכיפה לפינוי מבנים ארעיים שנבנו במקום ללא היתר, והקימו בהם מבנים ארעיים חדשים.

עוד נטען בכתבי האישום, כי כניסתו האחרונה של המבקש התרחשה ביום 20.9.2013, כשבוע לאחר שניתנה החלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע בעמ"ת 8584-09-13 מיום 12.9.2013, בגדרה נאסר על המבקש ועל אנשים נוספים "להחזיק במקרקעין" ו"לבנות [בהם - י' א'] כל מבנה".

ברקע כתב האישום נטען כי רמ"י השכירה את המקרקעין לשם עיבוד חקלאי עד לשנת 1998, ומאז המבקש ובני משפחתו המורחבת החלו לפלוש למקום, להקים בו מבנים בלתי חוקיים, ולגדל בו גידולים חקלאיים שונים.

עוד צוין כי בשנים האחרונות התנהלו בין בני משפחתו המורחבת של המבקש לבין המשיבה מספר הליכים משפטיים לבירור הבעלות על המקרקעין ולסילוק המבקש ובני משפחתו מהם, אשר במסגרתם קבע בית משפט זה כי "נוצרה חזקה שלא הופרכה כי המקרקעין הם מקרקעי ציבור", וכי בני המשפחה פלשו למקרקעין בחוסר תום לב (רע"א 3569/04 אבו מדיעם נ' מדינת ישראל (29.9.2005)).

4. בהכרעת דינו מיום 6.9.2017 עמד בית משפט השלום על כך שאין מחלוקת כי המבקש שהה במקרקעין בתקופה הרלוונטית לכתבי האישום. בית המשפט דחה את טענת המבקש שלפיה מעולם לא יצא מהמקרקעין, ועל כן קבע כי אין מניעה לייחס לו "ריבוי פעולות" של כניסה אליהם.

עוד נקבע כי במועדים הנוגעים לעניין המקרקעין היוו "מקרקעי ציבור", וזאת מאחר שהוחזקו בידי רמ"י והיו רשומים על שמה, וכי אין בתביעות הבעלות של המבקש על המקרקעין, כשלעצמן, כדי להעניק לו זכות כלשהי במקרקעין. משכך, נקבע כי התקיימו יסודות העבירה של כניסה למקרקעי ציבור שלא כדין.

בית משפט השלום הוסיף וקבע כי בנסיבות העניין מתקיימות יסודותיה של עבירת הסגת הגבול לפי סעיף 447 לחוק. נקבע, כי מעשי המבקש "היו מטרד של ממש לרשויות, באופן אשר הצריך התעסקות חוזרת ונשנית עם פינוי המבנים בהם התגורר [...] לאחר שאלו נבנו שוב ושוב שלא כחוק, תוך גרימת הוצאות ניכרות וצורך בהקצאת משאבים רבים", באופן העולה כדי "הקנטה", כלשון סעיף 447 לחוק; וכי מכל מקום, המבקש נכנס למקרקעי ציבור שלא כדין, ועשה שימוש במקרקעין המיועדים לייעור לצורך מגורים, ומכאן כי נכנס למקרקעין "כדי לעבור עבירה".

לבסוף, נקבע כי המבקש התגורר במקרקעין והחזיק בהם בניגוד להחלטת בית המשפט המחוזי בבאר שבע מיום 12.9.2013, ומשכך, התקיימו יסודות העבירה של הפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק.

5. בגזר דינו, בית משפט השלום קבע מתחם ענישה יחיד לכל העבירות בהן הורשע המבקש, וזאת לאור הקשר ההדוק שביניהן.

במסגרת זו עמד בית המשפט על פגיעתם של מעשי המבקש בערך המוגן של ציות לחוק וכיבודן של החלטות שיפוטיות, ובערכים המוגנים הנוגעים לשמירה על מקרקעי ציבור. כמו כן, בחן את הנזק שגרם לקופת המדינה בשל הצורך לפנות את המבנים שהקים במקרקעין באופן חוזר ונשנה; את חלקו המשמעותי של המבקש בביצוע העבירות; ואת מדיניות הענישה הנוהגת. בהתאם לכך, נקבע כי מתחם העונש ההולם את מעשיו של המבקש נע בין 10 ל-30 חודשי מאסר בפועל.

בגזירת עונשו של המבקש בתוך המתחם נשקלו לקולא העובדה כי אין לחובתו הרשעות קודמות; גילו המתקדם; מצבו הבריאותי; חלוף הזמן ממועד ביצוע העבירות, אשר חלקן בוצעו בשנת 2011 ועד להגשת כתב האישום בעניינו, בשנת 2013; וטענתו כי לעיתים "סייע למשטרת ישראל ולרשויות אכיפת החוק כבורר ומשכין שלום". מנגד, נשקלה לחומרא העובדה כי המבקש לא הביע חרטה על מעשיו ואף הוסיף לבצעם באופן רציף עד למועד גזר הדין.

לאור שיקולים אלה, השית בית משפט השלום על המבקש 10 חודשי מאסר בפועל בניכוי ימי מעצרו; 5 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור עבירות של הסגת גבול, כניסה למקרקעי ציבור שלא כדין, הפרה הוראה חוקית וכל עבירה של שימוש ובניה במקרקעין הטעונים היתר מבלי לקבל את ההיתר הדרוש לכך, למשך 3 שנים; וקנס בסך 36,000 ש"ח או 120 ימי מאסר תמורתו.

6. המבקש ערער על הרשעתו ועל חומרת העונש שהוטל עליו לבית המשפט המחוזי בבאר שבע.

בערעור נטען כי לא היה מקום לנקוט בהליכים פלייליים נגד המבקש בעת שהליכים משפטיים לבירור טענותיו לבעלות על המקרקעין תלויים ועומדים; כי צווי הסילוק נגדו ניתנו בחוסר סמכות; וכי כל עוד לא התבררה שאלת בעלותו על המקרקעין, לא ניתן לראות במעשיו משום ניסיון להקניט את הרשויות או לעבור עבירה.

לטענת המבקש, אלפי תושבים בדואים מתגוררים בכפרים בלתי מוכרים בנגב ואינם מואשמים בעבירות שיוחסו

למבקש, ועל כן ההחלטה להעמידו לדין עומדת בניגוד למדיניותה של המשיבה ומהווה אכיפה בררנית המפלה אותו לרעה.

כן נטען כי שגה בית משפט השלום כאשר ייחס למבקש ריבוי עבירות, שכן הוא מתגורר במקרקעין באופן רציף, ולא ניתן לראות בכל כניסה שלו למקרקעין כ"פלישה חוזרת". עוד נטען כי לא היה מקום להרשיעו בעבירה של הפרת הוראה חוקית מאחר שלא הוכח כי הוא השתתף בבניה במקום.

לבסוף, טען המבקש כי יש להקל בעונשו לאור פרק הזמן שחלף בין ביצוע המעשים שיוחסו לו לבין מועד הגשת כתב האישום; טענותיו לזכויות במקרקעין; טענתו כי עד כה לא הורשעו תושבים בדואים בגין הסגת גבול ושהייה במקרקעי ציבור; העובדה שנוהלו נגדו הליכים אזרחיים והליכים בגין בזיון בית משפט במקביל אשר לטענתו העמידו אותו ב"סיכון כפול"; ונסיבותיו האישיות.

7. בית המשפט המחוזי דחה את ערעורו של המבקש, בקובעו כי לא נפל פגם בהחלטות בית משפט קמא.

בפרט, שב בית המשפט על הקביעה כי אין בעצם תביעת הבעלות של המבקש על המקרקעין כדי להעניק לו זכות כלשהי בהם, ודחה את טענתו לאכיפה בררנית לאור "כמות הפלישות וההתרסה המפורשת" החריגה של המשיב נגד החלטות שיפוטיות שניתנו בעניינו.

לבסוף, נקבע כי בית משפט השלום התחשב במכלול השיקולים הרלוונטיים בקביעת העונש שנגזר על המבקש; וכי העונש הולם את מעשיו, אשר כללו 19 אירועים נפרדים שבוצעו לאורך תקופה ארוכה.

מכאן הבקשה שלפניי.

8. בבקשתו לרשות ערעור על הכרעת הדין וחומרת גזר הדין, שב המבקש על טענותיו כפי שהובאו בערעור. זאת, תוך שמדגיש כי מעשיו בוצעו במסגרת מאבק ציבורי שמטרתו למחות על טענות המדינה לבעלות במקרקעין; וכי העמדתו לדין והרשעתו מהווים שינוי במדיניות האכיפה ביחס לתושבי ישראל הבדואים.

9. המשיבה, מנגד, טוענת בתגובתה כי נסיבות העניין אינן מצדיקות מתן רשות ערעור בפני ערכאה שלישית.

לגופו של עניין, המשיבה סומכת ידיה על הכרעותיהן של הערכאות הקודמות בעניינו של המבקש. כן מדגישה המשיבה כי "אין המדובר בשינוי מדיניות כלפי האוכלוסיה הבדואית", שכן התנהלותו של המבקש "יוצאת דופן בהיקפה", והעמדתו לדין הייתה נחוצה "במטרה לשים קץ למעגל השוטה של פלישה, ניהול הליכים ופינוי".

10. דין הבקשה להידחות.

כידוע, רשות ערעור "בגלגול שלישי" תינתן רק במקרים חריגים, שבהם מתעוררת סוגיה משפטית עקרונית, החורגת מעניינו הפרטי של המבקש, או כאשר מתעוררים שיקולי צדק מיוחדים. יתירה מזאת, בקשת רשות ערעור על חומרת העונש תינתן רק כאשר ניכרת סטייה משמעותית ממדיניות הענישה הנוהגת בנסיבות דומות.

אין לקבל את ניסיונו של המבקש לשוות לבקשתו כסות עקרונית, בטענה כי מעשיו הם חלק ממאבק ציבורי מתמשך של האוכלוסייה הבדואית בנגב להסדרת התיישבותה, ובטענה כי "סוגיות ומחלוקות היסטוריות אינן ראויות להתברר בהליכים פלייליים".

העמדתו לדין של המבקש אינה מהווה בירור של הסוגיות העקרוניות אליהן התייחס המבקש, ואף אינה סותמת את הגולל על טענותיו לבעלות על המקרקעין אשר תלויות ועומדות בפני בית המשפט.

פעילות עבריינית הכוללת פלישה חוזרת ונשנית למקרקעין שפונו לשם הקמת מבני מגורים בהם, תוך התעלמות מהחלטות בתי המשפט בעניין, חורגת מגבולות המחאה הלגיטימית. משכך, אין בעצם העבודה כי מעשיו של המבקש בוצעו על רקע קיומו של מאבק ציבורי בכדי להצדיק מתן רשות ערעור בעניינו (רע"פ 3191/18 ויספיש נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (7.6.2018) (להלן: עניין ויספיש)).

כמו כן, איני סבור כי יש בסיס לטענתו של המבקש כי העונש שנגזר עליו חורג ממדיניות הענישה הנוהגת באופן אשר מצדיק מתן רשות ערעור (השוו למשל לעניין ויספיש).

אף לגופו של עניין, אין מחלוקת כי המבקש התגורר במקרקעין לתקופה ממושכת על אף הפצרותיהם החוזרות ונשנות של רשויות האכיפה והחלטות בתי המשפט בעניינו. מקומן של טענות המבקש לבעלות על המקרקעין להתברר בפני בתי המשפט - ואין בעצם קיומן הצדקה למגוריו של המבקש במקום תוך עשיית דין עצמי.

11. סוף דבר, הבקשה נדחית.

12. על המבקש להתייצב לתחילת ריצוי עונשו בימ"ר דקל ביום 25.12.2018 לא יאוחר מהשעה 10:00, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המבקש לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ניתנה היום, י"ב בכסלו התשע"ט (20.11.2018).

ש ו פ ט